

Syria Alert Issue XII: Honger als wapen

25 november 2013

Syrië dreigt enigszins uit het centrum van de aandacht te verdwijnen. Het regime van president Assad blijkt volgens de OPCW redelijk goed mee te werken aan de inspectie en verwijdering van chemische wapens. Het regime lijkt er zelfs in te slagen daardoor weer uit het internationale politieke isolement te komen. Anderzijds krijgen de islamitische groepen Jabat al Nusra en Islamic State in Iraq and Syria (ISIS) een steeds grotere rol in de gebieden die niet langer onder controle van het regime staan. Het proces om tot onderhandelingen in Geneve te komen schiet niet op.

Honger als wapen

In belegerde gebieden, bij voorbeeld in de Ghouta bij Damascus, wordt uithongering als wapen gebruikt. Het Assad-regime heeft expliciet gebieden onder oppositiecontrole bedreigd met “overgave of uithongering”¹. Amnesty International meldt ook hoe **Moadamiya al-Sham, een voorstadje van Damascus, uitgehongerd wordt**². Ook door sommige van de oppositionele en jihadistische milities wordt honger als wapen gebruikt, zoals bij de belegering van de shiitische stadjes Zahra en Nubl. Als VN organisaties en andere hulpverleners klagen over het gebrek aan toegang tot een deel van de hulpbehoevende bevolking in Syrië, gaat het niet om een nadelig neveneffect van de strijd, maar om een bewust uithongeringpolitiek waarvan het aantal slachtoffers nog niet in te schatten is. Doelbewust uithongeren van burgerbevolking is beschreven als één van de ernstige schending (*grave breaches*) van de 4de Geneefse conventie en kan daarmee als oorlogsmisdaad aangemerkt worden³.

Jihadstrijders bedreigen activisten

In de gebieden in het noorden rond Idlib en Aleppo waar het regime geen controle meer heeft, rukken de islamistische brigades van ISIS en Al Nusra op. Terwijl Al Nusra vooral uit Syriërs bestaat, wordt ISIS gedomineerd door buitenlandse jihad strijders, onder meer uit Europa. IKV Pax Christi merkt dat er pogingen zijn tot verzet onder de bevolking tegen de groeiende invloed van jihadistische milities. In Raqqa werd in september de Armeense kerk deels vernield door jihadstrijders, jonge geweldloze activisten, eigenlijk allen zelf soennitische moslims, hebben direct daarop tegen ISIS gedemonstreerd. De situatie voor dit soort activisten wordt echter steeds moeizamer. Geweldloze activisten die onder meer lokale media en schooltjes opgezet hebben, worden bedreigd door de jihadistische milities, in het bijzonder ISIS. We merken dat meerderen van hen nu alsnog (tijdelijk) naar Turkije uitgeweken zijn.

Dreigende escalatie in de Qalamoun

In de Qalamoun regio, het grensgebied met Libanon tussen Damascus en Homs in, vinden gevechten plaats tussen het regime en oppositie. Vanuit Libanon horen wij dat dit leidt tot grote nieuwe stromen vluchtelingen, in enkele dagen zijn er zeker 12.000 binnengekomen en men vreest voor grotere aantallen. De infrastructuur in Aarsal, de plaats in Libanon waar ze heen komen, is niet op deze grote aantallen berekend. In de komende weken is een nog veel grotere stroom aan vluchtelingen te verwachten. Zeker als gewapende oppositie het gebied ook uitvlucht, kan dit tot grotere spanningen en mogelijk botsingen in Libanon leiden. In Qalamoun zijn recentelijk geweldloze activisten door het leger gearresteerd of gedood.

Maak gebruik van het diplomatiek momentum

Deze ontwikkelingen onderstrepen eens te meer dat er urgent een politieke oplossing moet komen voor het conflict in Syrië. Het feit dat zowel het Assad-regime als een deel van de oppositie nog steeds lijkt te geloven in een militaire overwinning, stemt niet optimistisch. Zonder een stevige en breed gesteunde

¹ <http://www.thetimes.co.uk/tto/opinion/columnists/article3928268.ece>

² <http://livewire.amnesty.org/2013/11/22/syrias-town-of-the-starving/>

³ <http://www.icrc.org/eng/resources/documents/misc/57jp2a.htm>

vertegenwoordiging vanuit de oppositie is een politiek proces kansloos. IKV Pax Christi deelt de conclusie van de International Crisis Group dat, ondanks alle interne problemen, de Syrische Oppositie Coalitie vooralsnog de enige partij is die een breed spectrum aan oppositiegroepen kan vertegenwoordigen⁴. Het is van belang dat de Syrische Oppositie Coalitie aan de onderhandelingen deel kan nemen met duidelijke steun van de 'Friends of Syria' en de Europese landen, die Coalitie als "legitieme vertegenwoordiger van de Syrische bevolking" erkend hebben. Deze zouden duidelijk moeten maken welke randvoorwaarden van de Coalitie zij ondersteunen, met name de eis om humanitaire toegang tot belegerde gebieden toe te laten. Zonder een stevige en door een breed deel van de bevolking gedragen vertegenwoordiging van de oppositie is een politiek proces in elk geval ondenkbaar en rest slechts een voortzetting van de militaire confrontatie. Wel is het van belang er bij de Coalitie op aan te dringen dat de vertegenwoordiging in Geneve breed en representatief is.

De verwachtingen van Geneve 2 zijn niet hoog. Toch zou gebruik gemaakt moeten worden van het diplomatiek momentum van een Geneve conferentie om stappen te nemen om de situatie in Syrië voor burgers te verbeteren. De inspectie van chemische wapens en het initiatief tot Geneve 2 heeft in elk geval geleid tot een intensiever contact tussen Westerse landen en Rusland. De recente verbetering van betrekkingen met de Islamitische Republiek Iran kan de mogelijkheden geven. Rusland en Iran zijn in een betere positie om bij het Assad regime aan te dringen op het toelaten van humanitaire hulp tot burgers in de door het regime belegerde gebieden. Vorige week is de Algemene Vergadering van de VN gekomen tot een meer algemene veroordeling van de schending van mensenrechten⁵. Op 2 oktober is de Veiligheidsraad gekomen tot een eveneens meer algemeen geformuleerd '*Presidential Statement*'. Op basis hiervan zou een operationeel actieplan ontwikkeld moeten worden⁶. Om tot consensus in de Veiligheidsraad te komen, zouden niet-permanente leden van de Veiligheidsraad als Luxemburg de verantwoordelijkheid moeten nemen voor frequente informatiebijeenkomsten (onder de zg. Arria-formule⁷) om leden van de Veiligheidsraad te informeren over de humanitaire situatie en de toegang van burgers in de belegerde gebieden tot eerste levensbehoeften.

Aanbevelingen

Nederland maakt zich sterk voor een Europese koers ten aanzien van Syrië. In diplomatieke contacten naar landen in de regio en in de VN moet Europa een duidelijk geluid laten horen. Dring aan bij de Europese landen in de Veiligheidsraad, Luxemburg, Frankrijk en Groot-Brittannië, tot een gezamenlijk en helder Europees geluid met de volgende inzet:

- Daag Rusland uit tot een Veiligheidsraadresolutie die het gebruik van uithongering als wapen expliciet veroordeelt, het recht van burgers op toegang tot humanitaire hulp bevestigt en de mogelijkheid opent voor humanitaire corridors om de belegerde burgerbevolking te bereiken.
- Mocht Rusland dit niet ondersteunen, vraag de Secretaris-Generaal zelf de verantwoordelijkheid moeten nemen om VN-organisaties cross-border hulp toe te staan.
- Neem het initiatief tot frequente informatiebijeenkomsten over de uithongering van Syrische burgers en andere oorlogsmisdaden.
- Laat een voorbereidend onderzoek instellen door het International Criminal Court naar bewuste en geplande uithongering om vast te stellen of en door wie oorlogsmisdaden gepleegd worden.
- Onderzoek in het huidige diplomatieke momentum met Rusland en Iran opnieuw de mogelijkheden om te komen tot een VN-wapenembargo voor alle partijen in Syrië.
- Dring er bij de buurlanden, in het bijzonder Turkije, op aan dat het de bevoorrading van de jihadistische groepen met wapens, strijders en geld wordt afgesneden.
- Continueer en intensiveer de samenwerking met de buurlanden om de toenemende stroom vluchtelingen in de aankomende winter voldoende hulp te bieden.

Syria Alert is een policy brief uitgegeven door IKV Pax Christi, www.ikvpaxchristi.nl

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Jan Jaap van Oosterzee, Adviseur public affairs Midden-Oosten, (0)6 48981486, vanoosterzee@ikvpaxchristi.nl

⁴ <http://www.crisisgroup.org/en/regions/middle-east-north-africa/egypt-syria-lebanon/syria/146-anything-but-politics-the-state-of-syria-s-political-opposition.aspx>

⁵ http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/C.3/68/L.42/Rev.1&referer=/english/&Lang=E

⁶ http://www.huffingtonpost.com/david-l-phillips/protection-in-the-syrian_b_4310996.html

⁷ <http://www.globalpolicy.org/component/content/article/185/40088.html>